

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΤΙΝΑΣ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ

ΛΑΡΙΣΑ

Συνήθως ό κόσμος περιμένει τó τραίνο στους Σιδηροδρομικούς σταθμούς. Δέν είναι έτσι; Άλλά στό Βόλο... μπορείς νά περιμένης νά περάση κάτω από τó μπαλκόνι σου τó τραίνο πού θά σέ πάη στη Λάρισα. Έν τῷ μεταξύ μπορείς άκόμη νά άπολαύσης τó δενδροφυτευμένο πάρκο και τήν παραλία με τούς ψαράδες πού διορθώνουν τά δίκτυα τους. Κι' όταν άκουσθῆ τó σφύριγμα τού τραιίνου, έχεις όλο τόν καιρό νά κατέβης από τó σπίτι και νά τó περιμένης στην άντικρινή του στάσι. Γαλήνια έπαρχία...

Έτσι και εγώ, άφού άποχαιρέτησα τούς καλούς μου φίλους πού μ' έφιλοξένησαν στό Βόλο, έπῆρα τó τραίνο για τῆ Λάρισα, καθώς περνούσε έξω από τó άνθοστολισμένο τους τó σπίτι.

Βρέθηκα στό τραίνο μόνη, χωρίς τῆ συντροφιά μου άπ' τήν Άθήνα. Αύτοι γύρισαν, γιατί τούς καλούσαν οί δουλειές τους. Έγώ τράβηξα για έπάνω με καλούσε δυνατά ό Θεσσαλικός κάμπος. Είθελα νά γνωρίσω τόν Θεσσαλικό κάμπο και τούς άνθρώπους του. Ίσως οί πρώτες βροχές νά με αναγκάσουν νά σταματήσω τήν έξόρμησί μου, και νά γυρίσω. Μά για τήν ώρα ό ήλιος έχρύσωνε τά πάντα, τó τραίνο περνούσε από ωραιότατα χωριά και άγροικίες, και ό μηχανοδηγός, πού με... παρεδέχθη στό ύελόφραχτο βαγόνι τῆς μηχανῆς, μου έπεξηγοῦσε με τó δικό του τρόπο, τά τοπία, καθώς τά προσπερνούσαμε. Εϋστάθιο Κοτινόπουλο τόν λένε. Μου έκανε έντύπωση ή άπλη κουβέντα του. «Νά, εδῶ πιό έπάνω, μου λέγει, στόν καιρό τού άνταρτοπολέμου, τότε πού ό Βασιλεύς ξεκίνησε για νά πάη με τó τραίνο στην Καλαμπάκα, είχα τήν πρόνοια νά κατεβῶ άμέσως από τήν τερεζίνα πού προηγείται τού τραιίνου προληπτικά. Μόλις πρό όλίγου είχε σκάσει μιá νάρκη στις γραμμές. Τι νά εκάναμε; Δέν ύπήρχε τρόπος νά είδοποιήσουμε κανένα Σταθμό στόν άτέλειωτο κάμπο. Η εϋθύνη μας ήταν μεγάλη. Άσφαλώς θά γινόντανε δυστύχημα, διότι οί συμμορίτες είχανε βάλει νάρκες σέ μεγάλο διάστημα κάτω από τις γραμμές. Τότε, πῆρα τήν άπόφασι. Κατέβηκα και έψαχνα με τά χέρια μου περπατώντας με τά τέσσαρα, και όπου εϋρισκα νάρκη τήν έτραβοῦσα και τήν άχρήστευα. Είχα ιδῆ βλέπετε, μου λέγει, τούς άξιωματικούς στό στρατό, πῶς άχρηστεύανε τά ναρκοπείδια. Έτσι ελευθέρωσα τήν γραμμῆ από 15 νάρκες. Τώρα θά μπορούσε νά περάση ελεύθερα ή άμαξοστοιχία με τόν Βασιλιά μας.

Με τά χέρια του άχρήστευσε δέκα πέντε νάρκες, και χωρίς τά ειδικά εργαλεία. Ώ λεβέντη μου! Άξια ή Πατρίδα τού άπένειμε τó Μετάλλιο τών έξαιρέτων πράξεων. Τά παιδιά του, πού και αυτά θά γίνουν μιá μέρα λεβέντες σάν τόν πατέρα τους, θά καμαρώνουνε για τήν παλληκαριά του. Αϋτές είναι οί λεβεντιές τῆς Θεσσαλίας μας. «Σιδηρά Μεραρχία» λεγόντανε στα 1912 ή Μεραρχία τών Θεσσαλών. Άσφαλώς θά άπετελείτο από κάτι τέτοιους άνδρείους, σάν τόν Εϋστάθιο Κοτινόπουλο.

Ό Λαρισαϊκός κάμπος είναι τώρα γυμνός. Περιμένει τó φθινόπωρο. Και οί χωρικοί περιμένουν τήν εϋλογία τῆς βροχῆς για νά τόν όργώσουν και νά τόν σπείρουν. Κοπάδια βοσκάνε εδῶ και εκεί, κοπάδια πού τάφεραν στό χειμαδειό οί Σαρακατσαναίοι και οί Χασιάτες από τά τελλιγκάτα τους, πού βρίσκονται στα ύψηλά βουνά πού περιζώνουν τόν άπέραντο κάμπο.

ΤΙΝΑ ΠΟΤΑΜΙΑΝΟΥ

Γεννήθηκε στην Άθήνα από πατέρα Κεφαλλονίτη και μητέρα Κερκυραία. Τά παιδικά της χρόνια τά έζησε στην Αίγυπτο και Ιταλία. Ύπηρέτησε τραπεζική και δημόσιος ύπάλληλος, ενώ παράλληλα άσχολούνταν και με τῆ Λογοτεχνία. Κατά τήν έποχή τῆς έχθρικής κατοχῆς εργάσθηκε με τ' άδελφια τῆς σέ μουσική άπελευθερωτική όργανωση. Έμφανίσθηκε στό λογοτεχνικό κόσμο με τακτικές ραδιοφωνικές όμιλίες από τó Πρόγραμμα τού Βασιλικού Έθνικου Ίδρύματος. Είναι γνωστοτάτη ως δημοσιογράφος και στόν Έλληνισμό τῆς Άμερικῆς, με πλουσιώτατες συνεργασίες σέ περιοδικά κι έφημερίδες τών ντόπιων και άποδήμων Έλλήνων. Διευθύνει τó Γραφείον Άποδήμου Έλληνισμού και για τῆ δράση τῆς τιμήθηκε με τó μετάλλιο τού Βασιλικού Έθνικου Ίδρύματος.

Σέ λίγο μιá πράσινη δασι διέκοψε τῆ μονοτονία τῆς πεδιάδος. Είναι ό Σιδηροδρομικός Σταθμός τού Βελεστίνου, ό γραφικότερος ίσως τῆς Έλλάδος. Άξια βραβεύθηκε από τόν Τουρισμό για τήν όμορφιά του. Έδῶ διακλαδίζονται οί γραμμές Βόλου - Λαρίσης και Βόλου - Καλαμπάκας. Από τó τραίνο τώρα φαίνεται ένα χωριό με όπωροφόρα δένδρα είναι τó Βελεστίνο όπου γεννήθηκε ό Ρήγας Φεραϊός. Κάτω από ένα λόφο, κάτι άσπρίζει άνάμεσα από τά κυπαρίσσια. Είναι τó μαρμάρινο μνημείο τού Ρήγα. Πόσο θά ήθελα νά ιδῶ τó Βελεστίνο, τήν Πατρίδα τού ψάλτη τῆς Έλευθερίας. Μά τó ότομοτρίς πρέπει νά φύγη. Δέν κάνει νά χάση ούτε λεπτό από τó δρομολόγιό του. Άφίσαμε τó Βελεστίνο λοιπόν πέρα από τó δάσος τού Όρμάν, με τήν άρχαία πηγή του, με τήν ειδυλλιακή του άτιμόσφαιρα και με τούς Σαρακατσαναίους πού τó διαλέξανε για χειμαδειό. Τώρα, ό χρυσοφόρος κάμπος άπλώνεται στόν πλατύν όρίζοντα. Είναι μιá ωραία αντίθεσι αυτῆ ή άπέραντη πεδιάδα, έπειτα από τήν περιόδειά μου στοϋ Πηλίου τις βουνοπλαγιές, πού πριν από λίγες ήμέρες έπραγματοποίησα.

Τό όνομα τῆς Θεσσαλίας είναι συνδεδεμένο με τούς άρχαιότατους Έλληνικούς μύθους, όπως ό μύθος περι Κενταύρων. Φαίνεται πῶς οί άνθρωποι, στα πολύ παλιά χρόνια, καθώς περνούσανε από τις χαράδρες και άκουαν τούς άνέμους νά βουϊζουν στα δάση, ξερριζώνοντας τά πανύψηλα δένδρα, ή καθώς έβλεπαν τά φουσκωμένα

Τέμπη

ἀπὸ τὶς καταγιγίδες νερὰ τῶν χειμάρρων, νὰ παρασύρουν βράχους καὶ κορμούς ἀπὸ δένδρα μὲ δαιμονιώδη θόρυβο, αἰσθανόντανε τὸν ἑαυτὸ τους ἀντιμέτωπο μὲ ἄγνωστες ἐχθρικές δυνάμεις, πὺ ὅμως ἔπρεπε νὰ τὶς καταβάλουν, νὰ τὶς νικήσουν, γιὰ νὰ ἡμερέψη τὸ βουνό, τὸ Πήλιο, πὺ συνορεύει μὲ τὴν Θεσσαλία, καὶ νὰ κατακτηθῆ.

Ἡ πλούσια φαντασία τους τὰ ἐδημιούργησε σὰν τερατώδη πλάσματα, μὲ δύναμη τεράστια καὶ ἐμφάνιση μισῆ ἄλόγου καὶ μισῆ ἀνθρώπου. Ἔτσι ἐδημιουργήθησαν οἱ Κένταυροι, οἱ φοβερὲς αὐτὲς δυνάμεις, πὺ ὅμως δαμάζονται, καθὼς οἱ ἄνθρωποι γνωρίζονται μὲ τὸ βουνό.

Στὴν Ἰλιάδα ὁ Ὅμηρος τοὺς παρουσιάζει σὰν ἄγριους καβαλλάρηδες ἀπὸ τὸ Πήλιο πὺ ἐμάζευαν μὲ τὸ βούκεντρο τοὺς ταύρους ἐνὸς βασιλιά τῆς Θεσσαλίας. Ἀπὸ αὐτό, (τὸ β ο ὑ κ ε ν τ ρ ο καὶ τ α ὕ ρ ο ς), ἐδημιουργήθη ἡ ἔννοια τῶν Κενταύρων. Ζωγράφοι καὶ γλύπτες ἐνεπνεύσθησαν ἀπὸ τοὺς Μύθους αὐτοὺς πὺ ἀφηγοῦνται ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Πίνδαρος, καὶ ἐδημιούργησαν τὶς «Κενταυρομαχίες» γιὰ τὴν διακόσμηση τῶν ἀετωμάτων καὶ τῶν ἀγγείων ὅπου οἱ εὐγενικοὶ Λαπίθες μάχονται ἐναντίον τῶν Κενταύρων, καὶ τοὺς νικοῦν.

Ἔτσι ἡ Κενταυρομαχία ἐγίνε σύμβολο τῆς πάλης ἐναντίον τῆς βαρβαρότητος, καὶ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Νόμου ἐναντίον τῆς Τυραννίας.

Στὴν Ὀλυμπία, στὸν Παρθενῶνα καὶ στὸ Θησεῖον, ἀπεικονίζονται σὲ μετόπες καὶ ἀετώματα, αὐτὲς οἱ περίφημες Κενταυρομαχίες, πὺ ὁ θρῦλος τὶς ξεκίνησε ἀπὸ αὐτὰ ἐδῶ τὰ μέρη.

ἜΩ Θεσσαλία μυθική, στεφανωμένη μὲ δάφνες
καὶ μὲ στάχια !

Μέσα στὴ σιγὴ τῆς ἀτέρμονης πεδιάδος, μέσα σὲ μιὰν εἰρηνική ἀτμόσφαιρα, ὁ ἀγρότης καλλιεργεῖ τὰ κτήματά του, πὺ σὲ λίγο θὰ φυτρώσουν τὸν εὐλογημένο καρπὸ, τὸ στάρι, τὸ δῶρο αὐτὸ τῆς δημιουργίας πρὸς τὸν ἄνθρωπο.

Τὸ ψωμὶ καὶ τὸ λάδι εἶναι ἡ βᾶσι τῆς διατροφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Γι' αὐτὸ τὸ ψωμὶ καὶ γι' αὐτὸ τὸ λάδι παλεῖ. Εὐτυχῶς τῶρα παρατηρεῖται αὐξήσι τῆς παραγωγῆς. Ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ ὀφείλεται στὸν Ἑλληνα ἀγρότη πὺ κυριολεκτικὰ μοχθεῖ. Ἐπίσης ὀφείλεται εἰς τὰ ἀρδευτικά ἔργα, εἰς τὴν διαλογή τῶν σπόρων πὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴν σιτοκαλλιέργεια καὶ εἰς τὰ χημικὰ λιπάσματα, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται γιὰ νὰ βελτιώσουν τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους. Μὰ αὐτὸς ὁ Θεσσαλικὸς

κάμπος εἶναι γόνιμος. Πόσοι κατακτηταὶ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν τὸν ὠρέχτηκαν; Πόσες φυλὲς βαρβάρων δὲν ξεχύθησαν στὴν ἀπέραντη αὐτὴ καμπίσια γῆ. Οἱ καταστροφὲς καὶ οἱ διαρπαγὲς διαδεχόντανε ἢ μία τὴν ἄλλη. Οἱ Γότθοι τοῦ Ἀλάριχου ἐρήμωναν τὰ τὰ πάντα. Πέρασαν καὶ οἱ Οὐννοι τοῦ Ἀττίλα. Μπήκανε καὶ οἱ Βούλγαροι. Καὶ ξαναμήκανε. Στὴ Θεσσαλικὴ πεδιάδα ξεχύθησαν οἱ ξανθοὶ Νορμανδοὶ τοῦ Γουϊσκάρδου, καὶ οἱ ἄγριοι Καταλάνοι καὶ οἱ Ἀλβανοὶ καὶ οἱ Σέρβοι. Στὸ τέλος μῆκανε καὶ οἱ Τοῦρκοι. Αὐτοὶ κατέστησαν δουλοπάροικους τοὺς Θεσσαλοὺς ἀγρότες, πὺ ἀενάως ἐδούλευαν τὰ τσιφλίκια τους. Μὰ ὁ Θεσσαλικὸς λαὸς διετήρησε καὶ αὐτὸς, ὅπως ὅλοι οἱ Ἕλληνες, κάτω ἀπὸ τὴ σκλαβιά τὴν ἐθνικότητά του. Οἱ περισσότεροὶ μάλιστα Θεσσαλοὶ, οἱ ζωηρότεροι, κατέφυγαν στὰ ψηλὰ βουνὰ καὶ ζήτησαν ἄσυλο στὰ 24 χωριά τοῦ Πηλίου, στὰ Ἀμπελάκια, στὴ Ραψάνη, στὸ Κεραμίδι, στὴν Τσαριτσανη καὶ στὰ ἄλλα. Ἐκεῖ ἐδημιούργησαν κοινότητες πὺ ἐγίναν ὀνομαστὲς γιὰ τὸ ζωηρὸ τους ἐμπόριο μὲ τὸ ἐξωτερικὸ, γιὰ τὴν ἀκμαιοτάτη βιοτεχνία τους, καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ τους ἀνάπτυξι. Τότε ἀνεδείχθησαν καὶ πολλοὶ Θεσσαλοὶ λόγιοι. Ἔτσι ἡ ἐθνικὴ συνείδησις διειρηθῆ ἀκμαιοτάτη στὴ Θεσσαλία. Ἐπίσης στὰ ἀπρόσιτα βουνὰ τοῦ Ὀλύμπου, τῶν Χασίων, τοῦ Πηλίου καὶ τῆς Ὀσσης, ἐδημιουργήθησαν ἐστῖες ἐθνικῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν κατακτητῶν ἀπὸ μαχίμους ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἐπήρανε τὰ βουνὰ καὶ ἀπὸ τὴν δουλείαν ἐπροτίμησαν τὸν ἐλεύθερο βίον τῶν κλεφτῶν. Στὸν κάμπο οἱ ἄνθρωποι ὑπέφεραν ἀπὸ τὸ κνοῦτο, ἀπὸ τὴ φτώχεια καὶ ἀπὸ τὴν ἐξαθλίωσι. Στὰ χρόνια μας οἱ γεωργοὶ μας εἶναι εὐτυχεῖς. Εἶναι δική τους ἡ γῆ πὺ καλλιεργοῦνε. Δικὸ τους εἶναι τὸ στάρι καὶ τὸ κριθάρι, καὶ τὰ κοπάδια τῶν ἀρνιῶν. Σήμερα ἡ θέσις τοῦ ἀγρότη ἐβελτιώθη. Οἱ ἀγρότες ἔχουν ὀργανωθῆ σὲ Γεωργικὸς Συνεταιρισμοὺς καὶ ἔχουν ἐφοδιασθῆ μὲ ἀλωνιστικές καὶ θεριστικές μηχανές, πὺ τοὺς καθιστοῦν εὐκολώτερο τὸ ἔργο τους καὶ τοὺς προοιωνίζουν ἕνα εὐκολώτερο μέλλον. Ὁ ἀγρότης μας σήμερα ἔχει κερδίσει τὴν εἰρηνικὴ μάχη τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς μὲ τὸν μόχθο καὶ μὲ τὴν ἐργατικότητά του. Καμάρωσα τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἁγίας ἐργασίας καθὼς ἔτρεχε τὸ τραῖνο. Πέρασαμε τὴν τοποθεσία πὺ λέγεται Κυνὸς Κεφαλαί, ὅπου στὸν παλιὸ καιρὸ ἐγίναν φονικὲς μάχες. Σταθήκαμε στὸ Ρυζόμυλο καὶ πῖὸ πέρα, στὸ Στεφανοβίκιον καὶ στὸ Ἀρμένιον. Ἐδῶ εἴμαστε στὴ μέση τῆς εὐφορῆς πεδιάδος τῆς Λαρί-

σης, πού δίκαια ό Όμηρος τήν όνομάζει «έριβάλακα» και στη μέση τής διαδρομής μας από τό Βόλο. Σταθμεύσαμε για λίγα λεπτά και στους μικρούς σταθμούς άλλων χωριών, τών όποιων οί κάτοικοι άσκολοδύνται και στην ίππασία, άκολουθούντες μιá παλιά παράδοσι... Τί είναι στ' άλήθεια, ή παράδοσις! Οί πρώτοι κάτοικοι τής Θεσσαλίας οί Πελασγοί είχαν κλίσι στην ίπποτροφία. Άργότερα οί Θεσσαλοί τήν ανέπτυξαν τόσο πολύ, ώστε τό ίππικόν τους έθεωρείτο τό καλύτερον του άρχαίου κόσμου. Ήταν θαυμάσιοι καβαλλάρηδες. Διατηρούσαν στάβλους, όπου έπολλαπλασιάζοντο ράτσες άλόγων.

Τώρα όλόγυρά μας άπλώνεται μιá σιγή μηνύτρα τής πρώτης βροχής. Ή γή είναι έτοιμη νά τήν δεχθῆ. Καλώς νάρθη στόν κάμπο πού τήν περιμένει. Θα φέρη μαζί της όλη τήν μουσική του φθινοπωρινού τοπίου.

Τήν ψυχή μου χαΐδεύει ένα μυστηριακό τραγούδι καθώς προχωρούμε προς τήν Λάρισα, πού τώρα φάνηκε στο βάθος του όρίζοντα. Φθάσαμε τέλος στην άριστοκρατική πρωτεύουσα τής άρχαίας Θεσσαλίας.

...«Είς Πηνειού σεμνάν χώραν» πού ύμνησεν ό Εϋριπίδης. Δέν ξεύρω τί λένε οί άλλοι για τήν κατασκευή τών σπιτιών της και για τίς λάσπες τών δρόμων της. Ήγώ ένοιώθα πώς κάτω από τό βουνό τών Θεών, τόν Όλυμπο, πού ύψώνεται έπιβλητικά μέσ' τό γαλάζιο άπειρο, ή Λάρισα θα πρέπει νά έχη κάτι από τήν όμορφιά και από τή δύναμή του. Νομίζω πώς δέν γελάστηκα. Τή δύναμή της, ή Λάρισα τήν έχη από τό Στρατό. Είναι έδρα μιās Στρατιάς. Ή Λάρισα έχη ισχύ και δύναμη. Τήν όμορφιά της, τήν έχη από τόν Πηνειό πού τήν διασχίζει και από τόν πράσινό της πνεύμονα. Τό Άλκαζάρ. Ήπῆγα στο Άλκαζάρ μ' ένα μόνιππο. Τό άλογάκι κτυπώντας στην άσφαλτο τά ποδαράκια του, τρόκ-τρόκ, με πέρασε από τήν μεγαλειώδη γέφυρα του Πηνειού και μ' έφερε στο άλσος του Άλκαζάρ. Τί άνησι, Θεέ μου! Αυτός ό κήπος με τά παρτέρια, με τά χρυσάνθεμα και με τίς ντάλιες, εκείνοι οί δρόμοι με τά φλογισμένα πυράκανθα, τά πεύκα και τά κυπαρίσσια, τίς τριανταφυλλιές και τά γαρύφαλα, έμοιαζαν νά ήταν ένας κήπος Βασιλικός. Εΐτανε μιá χαρά τών ματιών και τής ψυχής. Τό άμαξάκι με έφερε πιό πέρα άκολουθώντας τήν όχθη του Πηνειού. Μιá σωστή ζωγραφιά εΐτανε αυτό τό τοπίο με τά δένδρα πού άντανακλούσανε τήν σιλουέτα τους στα νερά του ποταμού. Ό Όλυμπος από έδώ φαινότανε σ' όλη του τήν μεγαλοπρέπεια. Σάν μυθολογικός Τιτάνας ύψώνεται πάνω από τή Λαρισαϊκή πεδιάδα. Οί κορυφές του άνεβαίνουν άπανωτά ή μιá τήν άλλη, σά σκάλες μέσα στα σύννεφα. Άπό τόν Όλυμπο κύλησαν στόν κόσμο οί άρχαιότεροι θρύλοι. Άπό εκεί ψηλά κα-

τόπτευαν οί άρχαίοι θεοί τήν χώρα μας. Στην προνομιούχο αυτή φύσι, πού λές στέκει ή άποκορύφωσι του Έλληνικού θαύματος άκούσθηκαν οί πρώτοι θρησκευτικοί ύμνοι. Καθώς τόν έβλεπα έπιβλητικό και περήφανο μέσα στη θεϊκή ήρεμία του νά δεσπόζει του τοπίου, μου φάνηκε σάν νά μου λέει: «Ναι! Ήγώ είμαι ό γέρο Όλυμπος στόν κόσμο ξακουσμένος, πούχω σαράντα δύο κορφές και έξηντα δύο ραχούλες...».

Αυτό τό άσύγκριτο βουνό, μου θυμίζει κλεφτουριά, λημέρια, φλάμπουρα και δροσερές πηγές, μέσα στις δασωμένες τίς πλαγιές. Ίσως γι' αυτό ή Λάρισα κάτω από τή σκιά του Όλύμπου, μου φάνηκε πανέμορφη. Ίσως τήν καλαισθησία της νά τήν όφείλη έκ τών ύστέρων στόν καταστρεπτικό σεισμό τής 1^{ης} Μαρτίου του 1940, ό όποιος κατεκρήμνισε τά περισσότερα παλιά σπίτια, τά όποια οί Λαρισίνοι ξανάκτισαν με σύγχρονη άρχιτεκτονική. Ήτσι, ή πόλις έχη άνοικοδομηθῆ και έχη πάρει κάτι από τόν πρωτευουσιάνικο άέρα. Είναι μιá μοντέρνα πόλις, γεμάτη ζωτικότητα. Δέν έπῆγα στις πολú μακρινές συνοικίες. Άλλά ή κεντρική πόλις με τίς δενδροφυτευμένες της πλατείες, με τούς φαρδεΐς της δρόμους και τά καινούργια της οικοδομήματα παρουσιάζει μιá πολιτισμένη όψη. Νομίζει κανείς πώς βρίσκεται σε κηπούπολι. Τό κτίριο τής στρατιωτικής Λέσχης είναι θαυμάσιο. Ήπίσης είναι πολú καλά και τά κτίρια πού στεγάζονται οί Τράπεζες και τά Δημόσια Καταστήματα (Νομαρχία, Δημαρχία, Ήφετείο κ.λ.π.). Τριγύρισα στους δρόμους τής Λαρίσης μόνη για νά πάρω άνεπηρέαστα μιάν έντύπωσι. Αυτό πού έπρόσεξα ήταν ή μεγάλη έμπορική κίνησις. Ή Λάρισα έχη κερδίσει τό βραβείο τής ζωτικότητας. Ίσως ή ανάπτυξη της με γοργό ρυθμό νά εξηγείται από τό ότι βρίσκεται στο κέντρον μιās πλουσίας παραγωγικής περιφερείας: τής Θεσσαλικής πεδιάδος, όπου τό στάρι είναι τό χρυσάφι της. Ήτσι, ό χωρικός έρχεται στην πρωτεύουσα με τό πουγγι γεμάτο λεπτά από τό στάρι πού έδωσε στην συγκέντρωσι του Συνεταιρισμού του, και ψωνίζει ρούχα και εργαλεία και τρόφιμα. Ήμπῆκα, βγήκα και έγώ στα μαγαζιά, σε βιβλιοπωλεία, σε έμπορικά και σε ζαχαροπλαστεία. Ρώτησα, σάν τί ένθύμιο νά πάρω από τή Λάρισα. Μου είπαν: «Νά πάρετε μιá κρέμα του προσώπου από τό Φαρμακείο Άστεριάδη και Σαπουνέ χαλβά από τό πολυτελέστατο Ζαχαροπλαστείο τής Κεντρικής Πλατείας». Ήψαξα και τό βρήκα. Βλέπετε είναι και οί άγαπημένες φίλες στην Άθήνα. Τους πήρα λοιπόν και έγώ γλυκά και όμορφιά από τή Λάρισα. Μά τήν όμορφιά τών τοπίων πώς μπορώ νά τήν μεταφέρω; Πώς μπορώσα νά τούς πάω άλλοιώς παρά σε κάρτες, εκείνη τήν Έκκλησία τής Με-

Λάρισα

ταμορφώσεως με την ιδιότυπη αρχιτεκτονική της που την έκτισε ο Στρατός; Πώς θα μπορούσα να τους παρουσιάσω την γραφικότητα του τζαμιού με το μινάρε του, ή την Παιδούπολι του 'Αποστόλου Παύλου; 'Όση λίγη ώρα και αν είχα διαθέσιμη, πέρασα και είδα αυτήν την παιδούπολι. 'Έχει μόνον κοπέλλες. Σ' αυτή την ζεστή φωλιά είναι και έδω μαζεμένα από την αγάπη της Βασίλισσας μικρά κοριτσάκια που μορφώνονται θαυμάσια. 'Η παιδούπολις είναι κοντά στο 'Αλκαζάρ. Κοντά σ' αυτό το άσος κάθε Σεπτέμβριο, γίνεται έμποροπανηγύρις και σε πρόχειρο ίπποδρόμιο ίππικοί αγώνες. Τί περίεργο. 'Η Λάρισα κατά την άρχειότητα διετρήει τον καλύτερον και μεγαλύτερον ίπποδρομον της 'Αρχαίας 'Ελλάδος, ο οποίος έκειτο μεταξύ της Κεντρικής Πλατείας και της σημερινής Γεωργικής Σχολής, έξω της πόλεως. Είς τον 'Ιπποδρομον εκείνον γινόντανε παγκόσμιες ίπποδρομίες με συμμετοχήν καβαλλάρηδων και άρμάτων από την Αίγυπτο και τις 'Ινδίες. Τις νίκες τις έπαιρναν πάντοτε και μόνον οί Θεσσαλοί, γιατί ήσαν άξιοι. Είς τις άρματοδρομίες αυτές, έπαιρναν μέρος και θυγατέρες των άριστοκρατικών οικογενειών, οί οποίες πολλές φορές ένικοϋσαν, καθώς μάς το μαρτυροϋν έπιγραφές επάνω σε μάρμαρο. Στο ίδιο αυτό 'Ιπποδρόμιο, έτελοϋντο και ένα είδος ταυρομαχίας, που έλεγοντο «Ταυροκαθάψια». Από έδω έξεκίνησαν οί πρώτες ταυρομαχίες. 'Επειτα έγινοντο στην Κνωσό, στην Κρήτη και από έμάς, τις επήραν οί 'Ισπανοί. Στην άρχαία 'Ελλάδα, οί ταυρομαχίες αυτές, ήταν αναίμακτες. 'Ο ταϋρος ένικατο από καβαλλάρη που δέν κρατοϋσε τίποτε στα χέρια του, αλλά άνεβοκατέβαινε από το άλλο που έτρεχε για να αγωνισθή με τον ταϋρο. Νικοϋσε όταν ανάγκαζε τον ταϋρο να γονατίση και τον έκανε να λιποθυμήση. 'Αλλά δέν τον έσκότωνε ποτέ. Αυτό το άγώνισμα, δέν άμφισβητείται. Το βλέπουμε άνάγλυφο στα 'Αρχαία νομίσματα που τώρα τελευταία εύρέθησαν. Στον ίδιο αυτόν ίπποδρομο έτελείτο ένα άλλο πρωτότυπο ίππευτικό άγώνισμα με λαμπάδες άναμμένες που κρατοϋσαν οί άγωνιζόμενοι καθώς έτρεχαν με τά άλογα. 'Ελέγετο «'Αφιπολαμπάς». Σ' εκείνον που έφθανε στο τέρμα με άναμμένη την λαμπάδα, προσέφερε ιδιοχείρως ο ταγός, δηλαδή ο άνώτερος στρατιωτικοπολιτικός άρχηγός, ένα πολύτιμο βραβείο. 'Όταν στη Λάρισα έκυβερνοϋσε ο περιώνυμος οίκος των 'Αλευαδών, και όταν πιο έπειτα διοικοϋσαν οί Ταγοί τις Θεσσαλικές πόλεις, στη Λάρισα ήκμασαν οί καλές τέχνες και τά γράμματα. 'Ενας μάλιστα ταγός της δυναστείας των Φερών, ο 'Ιάσων, είχε διανοηθή να γίνη Ταγός της 'Ελλάδος. Είναι ο πρώτος που είχε συλλάβει το σχέδιο της ένώσεως των 'Ελληνικών Πόλεων. 'Αλλά επέθανε χωρίς να εκτελέση το μεγαλειώδες αυτό σχέδιο. 'Επί των ημερών του ήκμασε ή άρχαία Λάρισα. Το 'Ωδείον της, ήτο το δεύτερο σε άξία της άρχαίας 'Ελλάδος. Είς το άρχαίο της Θέατρο έδίδαξαν περίφημοι ήθοποιοί. 'Η Λάρισα πάντοτε εύρέθηκε στο προσκήνιο της ιστορίας. Στη Λάρισα απέθανε και έτάφη ο πατήρ της 'Ιατρικής ο 'Ιπποκράτης. Στα χριστιανικά χρόνια πρώτος της μητροπολίτης ήταν ο 'Αγιος 'Αχίλλειος, ο οποίος πρώτος έμύησε στον χριστιανισμόν τον Μέγα Κωνσταντίνο. 'Επί Τουρκοκρατίας ή Λάρισα επήρε το όνομα Γενή-Σεχίρ. Θά ήτο ποτέ δυνατόν ή άρχαία αυτή πόλις, που ιδρύθηκε από τους Πελασγούς κατά τους προϊστορικούς χρόνους, ή Λάρισα, που τόνομά της είναι χαραγμένο στα άρχαία νομίσματα, ήταν ποτέ δυνατόν να αλλάξη τόνομα; 'Εμεινε και θά μείνη «Λάρισα».

'Από τους Τούρκους άπελευθερώθηκε τον Αϋγουστο του 1881.

Στους σύγχρονους αγώνες του έθνους, έδωσε οτι καλύτερο είχε σε έμψυχο και σε άψυχο υλικό. Στην κατοχή έδειξε καθολική αντίστασι. Οί κατακτηταί, στη Λάρισα, είχαν το άρχηγείο τους. Πολλά σπίτια τότε μαυρο-

φορέσανε. Στο συμμοριτοπόλεμο, τρεις φορές απέκρουσε την εισβολή. Τώρα ή Λάρισα ζή σαν άρχόντισσα στη γαλήνη του κάμπου της. Οί πελαργοί, νοιώθουν την φιλόξενη άτμόσφαιρά της, και κτίζουν στις στέγες των σπιτιών φωλιές. 'Η Θεσσαλική πρωτεύουσα δείχνει φανερά τά σημάδια της εύρωστίας. Ζή μιá έντονη πνευματική ζωή. Με τά Σωματεία της, που το καθένα έχει άπολογισμό 80 έως 90 μορφωτικές διαλέξεις το χρόνο' με τά ώδεία της' με την μουσική της Σχολή' με τις ιδιωτικές της χορωδίες και με τον Τύπο της, έχει πάρει μιá από τις πρώτες θέσεις στην πνευματική ζωή του τόπου. Πολλές έφημερίδες και περιοδικά βγαίνουν στη Λάρισα, με πλούσια και έκλεκτή ύλη.

'Επίσης πολλά λογοτεχνικά έργα έχουν τυπωθή. 'Ο κ. Δημ. Χατζηγιάννης πρώην 'Υπουργός, ο κ. 'Ιπποκράτης Κουτσίνας πρώην βουλευτής, ο κ. Γιάννης Γεννηματάς, ο κ. Κώστας Γκόλαντας και ο κ. Βασίλης Καλογιάννης του Συνδέσμου 'Ελλήνων Λογοτεχνών και τόσο άλλοι έχουν εκδόσει ιστορικές μελέτες και λογοτεχνικά έργα. Και μόνον αυτό; 'Η πνευματική κίνηση στη Λάρισα είναι καταπληκτική. 'Υπάρχει τμήμα Γραμμάτων και Τεχνών. 'Υπάρχει ο μορφωτικός και εκδρομικός Σύνδεσμος ο 'Αριστεύς. 'Η Λάρισα έχει Παιδαγωγική 'Ακαδημία, Γυμνάσια, Λύκεια και Δημοτικά Σχολεία. 'Υπάρχει και μιá Δημοτική Βιβλιοθήκη. Περιέχει αρκετές χιλιάδες τόμους και πολλά χειρόγραφα. Την βρήκα κλειστή. 'Αλλά τί μ' αυτό; 'Αν δέν διάβασα στη βιβλιοθήκη την ιστορία της Λαρίσης, την άκουσα τόσο ζωντανή από τον Διευθυντή της Δημοσιογράφου και Συγγραφέα. κ. Βάσσο Καλογιάννη. Τά έξυπνα μάτια του και ή ζωηρή του φυσιογνωμία μου μιλοϋσαν παραστατικά, με θαυμασμό και αγάπη για τη Λάρισα. Καθώς μιλοϋσε νόμιζες πως έχάιδευε με τρυφερότητα τη Λάρισά του.

Γύρω του, ταγοί και καβαλλάρηδες άρματοδρόμοι και άμαζόνες περνοϋσανε νοερά, άφίνοντας στο διάβα τους κάποιο σημάδι φωτεινό της 'Ιστορίας. 'Ενα κομμάτι μάρμαρο με μιá έπιγραφή, ένα άγαλμα από το Ναό της Δήμητρας και της Κόρης. Μαζύ τους περνοϋσαν και οί χωρικοί μας με στάρι στα δισάκκια τους, οί Χασιάτες, οί Καραγκούνηδες και Σαρακατσαναίοι που είχαν έλθει από το το λαρισαϊκό κάμπο για να ψωνίσουν... Είμουν εύτυχής. 'Η μυστική φωνή που μου έλεγε πως κάτω από τον 'Ολυμπο δέν μπορούσε παρά να ύπάρχη δύναμι και όμορφιά, είχε δικαιωθή. Αίφνης, ο ήχος μίας στρατιωτικής σάλπιγγας, δόννησε την άτμόσφαιρα. Χτυποϋσε σιωπητήριο. Είχε βραδύασει πιá. 'Εκείνη την ώρα βαρείες ψυχάλες άρχισαν να πέφτουν. 'Ηταν το πρώτο γνήσιο μήνυμα της άλλαξοκαιριάς. 'Η πρώτη φθινοπωρινή βροχή, θά περάση πάνω από τά βουνά και θά ποτίση τον διψασμένο Θεσσαλικό κάμπο, χαρίζοντάς του την έδλογία του Θεοϋ. Το στάρι!

Οί πελαργοί στην άπέναντι στέγη τινάζουν τά φτερά τους, για το μεγάλο τους ταξίδι στην 'Αφρική. 'Ωρα περισυλλογής, ώρα γυρισμού στο σπίτι, στην 'Αθήνα μας.

«Και τά Τέμπη; Και τά Μετέωρα»; Μά θά τ' άφίσουμε για την 'Ανοιξι! 'Όταν ή φύσι θάχη ντυθή με το άνθένιο της φουστάνι, και ο ζέφυρος θά παίξη με της άμυγδαλιάς τά λούλουδα.

Πήρα το τραίνο του γυρισμού. Τά θαμπά του τζάμια, βροχή, πολλή βροχή τά κτυποϋσε. Τά πρόσωπα των συνταξειδιωτών γύρω μου ήταν κατσουφιασμένα από τον καιρό, μά ή δική μου ή καρδιά έτραγουδοϋσε. Γιατι ήξευρα πως μιá μυσταγωγία άρχιζε στον Θεσσαλικό κάμπο. 'Η προετοιμασία της Γής για τη βλάστησι. Μετά θάρχιζε ή σπορά, και σε λίγο, θά ξεφύτρωνε μιá πράσινη μυτίτσα: το στάχυ.